

ROLUL ȘTIINȚEI ECONOMICE ÎN MEDICINĂ

Constantin EȚCO, Victoria GANEA, Tatiana LÎȘÎI,
Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare

[https://doi.org/10.52556/2587-3873.2021.3\(90\).09](https://doi.org/10.52556/2587-3873.2021.3(90).09)

Rolul științei economice în sistemul medical este deosebit de important prin responsabilitățile ce derivă din aplicarea programelor de sănătate și a reformei medicale, în condiții de eficiență înaltă. Raționamentele economice trebuie să conducă la stabilirea politicii de sănătate pe termen mediu și pe termen lung, luându-se decizii strategice privind amplasarea unităților medicale, tipul și dimensiunea optimă a acestora, condițiile economice și sociale de realizare, raportul dintre asistența medicală publică și cea privată, evoluția anumitor maladii cu impact deosebit asupra populației, precum și privind principalele cauze ce conduc la solicitarea serviciilor medicale.

În ultima perioadă, lucrările consacrate economiei ocrotirii sănătății și impactului progresului tehnic asupra activităților medicale au devenit tot mai numeroase în țările dezvoltate. Această tendință ce se manifestă în lumea modernă se explică prin incertitudinea crescândă pe care o declanșează asupra autorităților publice acest sector cu nevoi tot mai mari și cu un ritm de creștere superior celui al produsului intern brut. În aceste condiții, nu este surprinzător faptul că alături de medici, farmaciști, chimiști și psihologi, economiștii trebuie să-și aducă o contribuție importantă în soluționarea problemelor din domeniul sănătății publice.

Unii economiști americani, observând libertatea relativă de fixare a prețurilor activităților din domeniul ocrotirii sănătății din țara lor, predominanța asigurărilor sociale private și raționamentele în termeni de piață, au acordat în lucrările de specialitate o anumită prioritate aspectelor legate de risc și incertitudine [1].

Alți economiști, în special cei europeni, pornind de la existența unor tarife reglementate ale activității medicale și a ariei extinse a asigurărilor sociale publice, consideră rolul științei economice ca unul primordial în domeniul ocrotirii sănătății [2].

Cei din prima categorie nu acordă atenția cuvenită faptului că și în țările în care intervenția statului este redusă ocrotirea sănătății constituie un obiectiv al politicii guvernamentale. Ceilalți, restrângând studiile la gestiunea spitalelor publice și la problemele financiare, nu iau totdeauna în considerare nevoile de asistență medicală ambulatorie și existența sectorului sanitar privat.

Toți savanții-economiști întâmpină o dificultate comună, și anume cuantificarea produsului sănătății, evaluarea factorilor cantitativi și calitativi ai eficienței activității sanitare. Departe de a fi o problemă simplă, ca în majoritatea activităților economice, aceste evaluări provoacă mari controverse.

În general, științele economice se implică în ocrotirea sănătății prin două obiective complexe și contradictorii, și anume prin *eficacitatea producției* și *eficiența repartiției*. Astfel, cu cât situația economico-socială este mai dificilă, cu atât decizia în domeniul ocrotirii sănătății trebuie fundamentată prin metode specifice de evaluare realistă, care să nu genereze noi inegalități sociale [3].

Relațiile economice în domeniul ocrotirii sănătății sunt legate de problema alocării raționale și utilizării adecvate a resurselor, cu ajutorul cărora se va asigura crearea condițiilor necesare pentru îmbunătățirea sănătății publice. În condițiile deficitului de resurse, un rol important ar trebui să-i revină gestionării eficiente a acestora, punându-se accent pe analiza, planificarea și estimarea activității organizațiilor din acest domeniu, pe dezvoltarea și implementarea soluțiilor inovatoare, pe evaluarea impactului utilizării resurselor financiare și materiale, precum și pe aplicarea diferitor forme de control.

Știința economică este cea care trebuie să dea răspunsuri privind șansele de obținere a eficienței în domeniul serviciilor de sănătate. Experiența acumulată și studiile efectuate în țările dezvoltate demonstrează că obținerea eficienței economice în această sferă socială este posibilă prin analiza cererii și a ofertei de servicii medicale, urmată de tarifierea corespunzătoare și finanțarea rațională a acestor activități.

Instrumentele economice de realizare a analizelor de specialitate sunt date de modelele teoretice cu referire la investițiile de capital [1], și mai ales cu privire la consumul de servicii medicale [5]. Desigur că analizele economice nu sunt suficiente fără studiarea de detaliu a costurilor efective, a evoluției acestora și fără controlul resurselor financiare alocate.

Analizele și studiile economice de specialitate conduc la stabilirea principiilor de tarifiere a serviciilor medicale, a surselor de finanțare și la luarea deciziilor argumentate științific în cadrul sistemului de ocrotire a sănătății. Sistemul modern de relații economice

În domeniul îngrijirii sănătății deocamdată nu ne permite garantarea pe deplin a disponibilității și standardelor adecvate de îngrijire medicală de calitate pentru toate categoriile de cetățeni. Cu toate acestea, menținerea stării bune de sănătate a populației nu este asociată doar cu domeniul de îngrijire a sănătății. Aceasta depinde de creșterea economică globală, de implementarea eficientă a politicilor de sănătate publică, de crearea unui mediu favorabil de activitate în diferite domenii ce contribuie la sănătate sau în unele domenii indirecte, care pot afecta schimbarea sănătății populației, inclusiv factorii comportamentali și chiar cei biologici.

În acest context, devin oportune studiarea problemei nevoilor mari de servicii medicale în raport cu resursele limitate, analiza cererii și a ofertei din sistemul ocrotirii sănătății, stabilirea modalităților de tarificare și finanțare, cu respectarea criteriilor de eficiență, iar știința economică poate interveni cu anumite modele și formule în scopul evaluării factorilor calitativi ai eficienței activității medicale. Obligația preliminară și esențială a economistului din sfera ocrotirii sănătății este de a converti domeniul la disciplina sa. După aceea, se poate proceda la stabilirea obiectivelor, a particularităților economice și la formularea procedurilor favorabile.

Aceste analize sunt mai puțin accesibile personalului medical care nu este familiarizat cu noțiunile economice de specialitate, dar fac obiectul de cercetare al profesioniștilor din domeniul științelor economice. Cu regret, în Republica Moldova astfel de studii economice practic nu s-au efectuat, literatura de profil limitându-se la cursurile de medicină socială sau de statistică medicală. Ținând cont de aceste dificultăți și pentru a răspunde nevoilor din ce în ce mai mari de servicii medicale în condiții bugetare limitate, este necesar să se prezinte în termeni economici modalitățile de funcționare a sistemului, împreună cu metodele și tehnicile specifice de lucru.

Controlul acestor factori și influența activității de management asupra lor cu scopul obținerii rezultatelor așteptate necesită nu numai dezvoltarea relațiilor corporative în cadrul asistenței medicale, de asociere sau de coordonare, din diferite departamente și agenții, ONG-uri, organizații private, ci și utilizarea funcțiilor de reglementare din partea autorităților centrale și celor locale. Creșterea costurilor din sfera serviciilor medicale, concomitent cu imensele progrese tehnice înregistrate în domeniul ocrotirii sănătății, impun elaborarea politicilor economice, a previziunilor și stabilirea limitelor pentru finanțarea acestui tip special de activități sociale.

În acest sens, pentru Republica Moldova devine esențial efortul pentru consolidarea funcțiilor de

reglementare ale statului ca reprezentant al asigurării stării bune de sănătate. Într-o anumită măsură, situația existentă în domeniul îngrijirii sănătății este cauzată de lipsa creșterii economice, de constrângerile bugetare, precum și de sursele financiare insuficiente ale societăților de asigurări, necesare pentru dezvoltarea acestui sector. Reglementarea de către stat are un efect pozitiv indirect asupra îmbunătățirii sănătății publice și va ajuta la creșterea duratei și a calității vieții, la dezvoltarea armonioasă a personalității și a societății în întregime.

Cu toate acestea, relațiile economice existente atât în cadrul sistemului de sănătate, cât și în mediul extern, în procesul interacțiunii lor cu statul, pun la îndoială posibilitatea aplicării acestui principiu. Pe fondul comercializării serviciilor de sănătate, semnificația socială pentru acest domeniu ca sector social al economiei naționale, conceput pentru îmbunătățirea sănătății publice, dictează necesitatea de a păstra principiul de îngrijire medicală gratuită pentru acele categorii de populație care sunt slab protejate social și au cea mai acută nevoie.

Relațiile economice în domeniul îngrijirii sănătății, și anume relațiile de producție, schimbul, distribuția și consumul de bunuri în scopuri medicale au un efect indirect nu numai asupra vieții și sănătății unei anumite persoane, ci și asupra stării și reproducerii acestor resurse sociale și a potențialului societății, care permite promovarea și prosperitatea națiunii [3]. Or sănătatea publică este potențialul de resurse medico-sociale și potențialul unei societăți, care promovează securitatea națională și asigură calitatea vieții ca urmare a stării sănătății populației.

După cum am remarcat anterior, considerăm că cea mai importantă condiție pentru reproducerea acestei resurse sociale este implementarea politicilor de stat realizate simultan de diferite sectoare ale economiei naționale, cu efortul menținerii creșterii economice și bunăstării sociale, în care sănătatea joacă un rol semnificativ.

Concomitent, comercializarea serviciilor de îngrijire a sănătății a obținut o largă răspândire, însă deocamdată persistă multiple probleme legate de realizarea serviciilor de sănătate, care au ca fundament ocrotirea sănătății populației prin accesul sporit la serviciile medicale, prin garantarea ofertei acestora pentru toate categoriile de cetățeni, prin asigurarea calității de îngrijire și a responsabilității pentru punerea lor în practică.

Cercetarea economică în cadrul sistemului de sănătate nu implică perspectiva unor descoperiri importante, ci numai înregistrarea unor anumite progrese la nivelul acumulărilor de resurse și utilizării lor eficiente.

Rolul științei economice în domeniul îngrijirii sănătății trebuie să se extindă și asupra resurselor, cum ar fi obiectele de proprietate privată, know-how-ul, potențialul intelectual al angajaților, motivând și încurajând utilizarea lor de către personalul administrativ în soluționarea problemelor de îmbunătățire a sănătății populației.

În final, concluzionăm că problemele menționate impun găsirea și justificarea posibilităților de soluționare a problemei fundamentale a economiei naționale, și anume dezvoltarea relațiilor economice în domeniul ocrotirii sănătății, care vizează îmbunătățirea stării de sănătate a populației. Cu toate acestea, studiul proceselor de producție, de schimb, distribuție și consum, ca elemente ale sistemului de relații economice în domeniul îngrijirii sănătății, interacționând cu toți factorii de reproducere, în contextul sănătății omului și a societății, rolul diferitor verigi economice în mobilizarea serviciilor medicale, distribuția și utilizarea rațională a resurselor, analiză sistematică a instituțiilor medico-sanitare publice, inclusiv analiza sociologică și economică de gestionare a resurselor materiale, umane, financiare s-au dovedit a nu fi suficient de dezvoltate. Acest fapt

a poziționat accentele la nivel de probleme actuale ale teoriei și practicii relațiilor economice în domeniul îngrijirii sănătății, orientate spre îmbunătățirea stării de sănătate a populației.

Bibliografie

1. Grossman S., Stiglitz J. On the Impossibility of Informationally Efficient Markets. In: *The American Economic Review*, vol. 70, 1980.
2. Investment for Health and development in Slovenia. In: *Programul MURA. Republica Slovenia*. 2008.
3. Мартынич С.А., Худяков М.Б. *Организация медицинской помощи в сфере платных медицинских услуг. Маркетинг. Управленческий учет. Финансовый менеджмент*. Москва: Международный центр финансово-экономического развития, 1999.
4. Armean P. *Managementul calității serviciilor de sănătate*. București, 2004.
5. Kroneman M. *Healthcare systems and hospital bed use*. Utrecht University, Nederland.

(Probleme actuale ale organizării și autoorganizării sistemului de cercetare-dezvoltare în Republica Moldova. Materialele Conferinței științifice a Academiei de Științe a Moldovei, 8 aprilie 2011, p. 192-196)